

היוזמות הגלובליות של סין: משמעויות והמלצות לישראל

שירה גרוס | 11 ביוני, 2025 | גיליון 1994

סין, בהנהגתו של שי ג'ין-פינג, מקדמת שורת יוזמות גלובליות - הראשונה שבהן הייתה יוזמת החגורה והדרך (BRI), ובשנים האחרונות נוספו לה יוזמת הפיתוח הגלובלי (GDI), יוזמת הביטחון הגלובלי (GSI) ויוזמת הציוויליזציה הגלובלית (GCI). יוזמות אלו, לצד הרעיון של "קהילה בעלת עתיד משותף לאנושות", אינן אלא חלק מאסטרטגיה רחבה לעיצוב מחדש של סביבתה הבינלאומית של סין ולקידום חזון סיני לסדר העולמי. מבחינת ישראל, נדרשות הבנה של החזון הבינלאומי שאותו סין חותרת לקדם, בין היתר באמצעות היוזמות, ומדיניות זהירה ומחושבת כדי לשמור על האינטרסים של ישראל בנוף הזירה הבינלאומית המשתנה, תוך הבטחת הביטחון הלאומי ושמירת הברית האסטרטגית עם ארצות הברית, על רקע התחרות הגוברת בין המעצמות.

הקשר העמוק בין שאיפותיה הגלובליות של סין לבין תפיסת הביטחון הלאומי שלה הודגש לאחרונה עם פרסומו של [נייר לבן](#) בנושא "הביטחון הלאומי של סין בעידן החדש" ב-12 במאי, 2025. מסמך זה מציג את גישתה הכוללת של בייג'ינג לביטחון, המאגדת מגוון רחב של תחומים מעבר להיבטים צבאיים ופוליטיים בלבד, ומדגיש את הקשר ההדוק בין ביטחון לאומי לפיתוח. הנייר הלבן מציג את היוזמות הגלובליות, ובפרט את יוזמת הביטחון הגלובלי (GSI), כחלק אינטגרלי מאסטרטגיית הביטחון הלאומי של סין וממאמציה לעצב מערכת ממשל גלובלי שתשרת טוב יותר את האינטרסים שלה ותקדם את חזונה לסדר עולמי המבוסס על עקרונותיה. פרסום מסמך זה מהווה תזכורת עדכנית ורשמית להיקף השאיפות הסיניות ולהשפעה הפוטנציאלית של מהלכיה על הזירה הבינלאומית.

סין כשחקן גלובלי פרואקטיבי

בשנים האחרונות, במקביל לצמיחתה הכלכלית המואצת וביתר שאת תחת שלטונו של הנשיא שי ג'ין-פינג, סין פועלת נמרצות לביסוס מעמדה כשחקנית מרכזית בזירה הבינלאומית. מעבר להגברת השפעתה בארגונים קיימים, סין שואפת ב[מוצהר](#) לערוך רפורמה במערכת הממשל הגלובלי, במטרה להפוך אותה לצודקת ושוויונית יותר, מנקודת מבטה. מטרה זו מהדהדת בנאומיהם של בכירים סינים ובמסמכים סיניים רשמיים, המשקפים רצון להשפיע ישירות על הכללים והערכים של המערכת הגלובלית "המשופרת" בראייתה של סין, אשר תיטיב עם האינטרסים והמטרות שלה, כאשר זירה משמעותית לכך הינה מוסדות האו"ם.

שאיפות אלו מקבלות משנה תוקף על רקע שני תהליכים מרכזיים: מחד גיסא, התעצמות התחרות הבין-מעצמתית בין סין לארצות הברית, שהואצה תחת ממשל טראמפ הנוכחי עם הטלת מכסים הדדיים מרחיקי לכת; ומנגד, הצהרות ארצות הברית על אודות נסיגה ממסגרות ויוזמות מולטילטרליות, ביניהן הסכם פריז וארגון הבריאות העולמי. נסיגה זו יצרה עבור סין הזדמנות משמעותית למלא חלל השפעה בזירה הבינלאומית, אם כי היא מלווה באתגרים הנוגעים לנכונותה של סין למימון יוזמות בינלאומיות בקנה מידה נרחב, ולביקורת גוברת על מאפייני הסיוע שלה, בפרט חששות מהיווצרות "מלכודות חוב" למדינות מקבלות וליקויים בשקיפות.

קווי המתאר של [הרפורמה הסינית המוצעת](#) נשענים על הקונספט של "[קהילה בעלת עתיד משותף לאנושות](#)", הנתמך על ידי שלוש יוזמות מרכזיות שהושקו מאז 2021: יוזמת הפיתוח הגלובלי (GDI), יוזמת הביטחון הגלובלי (GSI) ויוזמת הציוויליזציה הגלובלית (GCI). יוזמות אלו מצטרפות ליוזמת החגורה והדרך (BRI), שהושקה ב-2013, ויוצרות יחדיו מסגרת רעיונית ומעשית להצעת סין לעולם.

אסטרטגיית היוזמות הגלובליות של סין

- [יוזמת הפיתוח הגלובלי \(GDI\)](#): הוצגה על ידי הנשיא שי במושב ה-76 של העצרת הכללית של האו"ם בספטמבר 2021, ולא בכדי בבמה זו. בחינה של היוזמה ושל הרטוריקה של בכירים סינים מעלה שהיא [מתכתבת](#) ישירות עם מטרות האו"ם, ובייחוד עם מטרות הפיתוח בר הקיימא (SDGs) של האו"ם לשנת 2030. ה-GDI מוצגת על ידי סין כפלטפורמה מרכזית לקידום צרכי ופיתוח מדינות הדרום הגלובלי, זאת כחלק מראיית סין את עצמה כמקדמת האינטרסים של מדינות אלו בזירה הבינלאומית. בניגוד ליוזמת החגורה והדרך (BRI) המתמקדת בעיקר בתשתיות וקישוריות, ה-GDI מציעה מסגרת רחבה יותר לפיתוח במגוון תחומים חברתיים וכלכליים עבור הדרום הגלובלי, וכך מוצגת כיוזמה משלימה ל-BRI. סין הקימה את ה-"[UN Group of Friends of the Global Development Initiative](#)", אשר לפי דיווחים סיניים זכתה לתמיכה של "מעל ל-100 מדינות" וממזכ"ל האו"ם אנטוניו גוטרש עצמו. התזמון של הצעת היוזמה ככל הנראה אינו מקרי, והגיע לאחר ביקורת חריפה שהופנתה כלפי סין על רקע התפרצות נגיף הקורונה, וכן כחצי שנה לאחר פרוץ משבר אוקראינה. מספר חודשים לפני כן, מדינות ה-G7 השיקו את יוזמת ה-World Better Back Build, אשר מותגה בתקשורת העולמית כמתחירה ל-BRI. ה-GDI מתמקדת בשמונה תחומים מרכזיים: מיגור עוני, ביטחון תזונתי, בריאות, מימון פיתוח, שינויי אקלים ופיתוח ירוק, תיעוש, כלכלה דיגיטלית וקישוריות, ומדגישה שיתוף פעולה ופיתוח מונע חדשנות. כחלק מהיוזמה, סין העבירה 10 מיליארד דולרים לקרן ייעודית - "קרן הפיתוח הגלובלית

ושיתוף פעולה דרום-דרום". היוזמה גם מתכתבת עם התפיסה הסינית הגורסת שפיתוח הוא צעד הכרחי עבור השגת שלום וביטחון.

- **יוזמת הביטחון הגלובלי (GSI):** הוצגה באפריל 2022 בפורום בואו (Boao) לאסיה, ומציעה חזון סיני לסדר ביטחוני עולמי "משותף, מקיף, שיתופי ובר-קיימא". הצגתה בפורום זה משקפת את החשיבות אשר מעניקה סין לסביבתה הגאוגרפית, יבשת אסיה, בתפיסת הביטחון שלה. עקרונותיה המרכזיים כוללים כיבוד ריבונות ושלמות טריטוריאלית, אי-התערבות בעניינים פנימיים, הישמעות לעקרונות מגילת האו"ם, התייחסות לחששות הביטחון ה"לגיטימיים" של כלל המדינות, עקרון "הביטחון הבלתי ניתן לחלוקה", ופתרון סכסוכים באמצעות דיאלוג. היוזמה משקפת את עמדת סין כלפי מערכת הבריתות האמריקאית ותפיסות ביטחוניות מערביות, שאותן סין מבקרת כ"מנטליות של מלחמה קרה" וכגורם לחוסר יציבות עולמי. סין פרסמה **"נייר קונספט"** בפברואר 2023, המפרט את עדיפויות היוזמה וכולל התייחסות למזרח התיכון ול"פתרון צודק לשאלה הפלסטינית". סין **מציינת** את החסות שהעניקה לקידום הסכם בין ערב הסעודית לאיראן (מארס 2023) ואת **"הצהרת בייג'ינג"** המשותפת לפלגים פלסטינים (יולי 2024) כדוגמאות ליישום מוצלח של ה-GSI – שמהן ניתן ללמוד על ראייתה את תפקידה כמתווכת. אף שהיוזמה טרם זכתה להכרה רחבה במוסדות בינלאומיים רשמיים, סין **טוענת** לתמיכה בה על ידי 90 מדינות וארגונים ומקדמת אותה בעיקר בפורומים אזוריים דוגמת ה-SCO (Organization Shanghai Cooperation) וה-BRICS ובמגעים בילטרליים, שוב תוך התמקדות בדרום הגלובלי. סין **הציעה** לקדם את יוזמת מזכ"ל האו"ם גוטרש "The New Agenda For Peace" באמצעות יישום ה-GSI, באופן המשקף שוב את ההתכתבות של היוזמות הסיניות עם מטרות האו"ם.

- **יוזמת הציוויליזציה הגלובלית (GCI):** הוצגה במארס 2023 במסגרת פגישה רמת-דרג של ה-Dialogue Parties Political World - פורום המארגן על ידי המפלגה הקומוניסטית של סין לאינטראקציה עם מפלגות פוליטיות ברחבי העולם, המדגישה את חשיבותם של ערכי הכבוד ההדדי, השוויון, הדיאלוג וההכלה בין תרבויות שונות. רעיון האינטגרציה קורא להימנע מכפיית ערכים ומודלים חברתיים של מדינה האחת על האחרת, ולכבד את "נתיבי הפיתוח" הייחודיים של כל מדינה בהתאם לתנאיה הלאומיים. היוזמה רואה בפיתוחי וביטחון מושגים גמישים המותאמים לכל מדינה, ומאפשרת לסין לחזק קשרים עם מדינות (במיוחד בדרום הגלובלי) בעלות משטרים שונים, תוך הצגת גישה בלתי שיפוטית ביחס לענייניהן הפנימיים, זאת תוך הדגשת ההבדלים בינה לבין ארצות הברית. גישה זו קורצת כמובן למשטרים שאינם ליברליים, ומכוונת להקל עליהם את הלחץ המערבי לעמידה בסטנדרטים שמבחינת המערב נחשבים אוניברסליים. אף שבעת הנוכחית ה-GCI נתפסת בעיקר כאמצעי רטורי לחיזוק העוצמה הרכה של סין, היא מספקת מסגרת ערכית-תרבותית משלימה ליוזמות

האחרות. גם היא מתכתבת עם עקרונות האו"ם, ביניהם קידום שיתוף פעולה ופיתוח בינלאומי, אלא שהיא סוטה מהתבנית של האו"ם בגישתה הסובייקטיבית. [סין הדהדה](#) את הלימת היוזמה גם עם המטרות של UNESCO.

התמונה הרחבה: חזון "קהילה בעלת עתיד משותף לאנושות"

היוזמות הללו אינן מתקיימות בחלל ריק, אלא משתלבות זו בזו ליצירת חזון כולל של "קהילה בעלת עתיד משותף לאנושות" – סיסמת הדגל של מדיניות החוץ הסינית בעידן הנשיא שי ומונח אמורפי יחסית, אשר ניתוח של היוזמות מסייע להסביר. ה-BRI מספקת את התשתית הכלכלית והפיזית; ה-GDI מציעה מודל פיתוח חלופי למדינות הדרום הגלובלי; ה-GSI מתווה מסגרת ביטחונית אלטרנטיבית; וה-GCI מעניקה לגיטימציה ערכית ותפיסתית לחזון זה, המבוסס על פיתוח מונחה, ביטחון משותף, ריבונות מדינתית, אי-התערבות, ורלטיביזם תרבותי.

באמצעות קידום היוזמות הללו, סין פועלת אקטיבית לעצב מחדש נורמות בינלאומיות ולהחדיר רעיונות ותפיסות סיניים למערכת המולטילטרלית, ובפרט לאו"ם, כאשר בחינת היוזמות חושפת ניסיון סיני להתכתב עם שלושת עמודי התווך של אמנת האו"ם – פיתוח, שלום וביטחון, וזכויות אדם (אם כי בפרשנות ייחודית) – ולהציג להם נוסח בעל מאפיינים סיניים. החוק הסיני החדש בנושא יחסי חוץ (יוני 2023) אף הפך את קידום שלוש היוזמות (GDI, GSI, GCI) ובניית "קהילה בעלת עתיד משותף לאנושות" למחויבות משפטית – מהלך המדגיש את חשיבותן האסטרטגית ארוכת הטווח בעיני בייג'ינג, גם אם כיום אחיזתן ומשמעותן אינן ברורות לחלוטין.

סין רואה בשינויים הגלובליים ("[שינויים שלא נראו מזה מאה שנה](#)") הזדמנות להרחיב ולהעמיק את השפעתה ולנתב את הסדר הבינלאומי באופן שיבטיח את ביטחונה ופיתוחה, ויקדם את מטרת העל של "[התחדשות הגדולה של האומה הסינית](#)" לקראת 2049 – שנת המאה לייסוד הרפובליקה העממית של סין – יעד שסין הציבה להפיכתה ל"מדינה סוציאליסטית מודרנית ומובילה בעולם". סין גם מכירה באתגרים אשר שינויים אלו מביאים עמם, ולכן במקביל מגבירה את פועלה למגרם ומאיצה את קידום מטרותיה.

יש לראות את היוזמות הסיניות כחלק בלתי נפרד מהתחרות האסטרטגית הגוברת בין סין לארצות הברית. ממשל טראמפ, בהטלת המכסים הכבדים על יבוא לארצות הברית והרטוריקה התקיפה, סימן עליית מדרגה נוספת בתחרות הבין-מעצמתית הגדולה. היוזמות הסיניות משמשות לכן אמצעים עבור בייג'ינג בתחרות זו על עיצוב הסדר העולמי ועל הגדרת הנורמות שישלטו ביחסים הבינלאומיים. ככל שהתחרות תחריף, כך יגבר הלחץ על מדינות, ביניהן ישראל, לנווט בין המעצמות והנורמות אותן הן מעוניינות לקדם.

משמעויות לישראל

היוזמות הסיניות והחזון הגלובלי שהן מקדמות מציבים בפני ישראל שורת אתגרים:

- **השפעה אזורית:** החסות שהעניקה סין להפשרת היחסים הדיפלומטיים בין איראן לערב הסעודית, והעיסוק בשאלה הפלסטינית במסגרת ה-GSI לצד מאמציי סין לתיווך בין הפלגים הפלסטינים, גם אם הם סמליים בלבד, מצביעים על מעורבות סינית גוברת בסוגיות רגישות לישראל. יש לבחון כיצד מעורבות זו ונכונותה הגוברת של סין לשמש כמתווך משפיעה על האינטרסים של ישראל, ובפרט על ביטחונה ועל המאזן האזורי.
- **התעצמות מתח בין-גושי:** התחרות בין ארצות הברית לסין יוצרת מערכת בינלאומית מקוטבת יותר, המוליכה מתחים ואי-הסכמות גוברות בפורומים בינלאומיים. התפתחות זו מגבירה את מורכבות קבלת ההחלטות של ישראל ומאתגרת את יכולתה לשמור על מרחב פעולה עצמאי בתחומים מסוימים ולקדם אג'נדות חדשות בזירה הבינלאומית.
- **לחץ אמריקאי:** ישראל נדרשת לתמרן בין בריתה האסטרטגית עם ארצות הברית לבין היות סין שותפת סחר חשובה. הלחץ האמריקאי צפוי לגבור, במיוחד בנוגע להשקעות סיניות בתשתיות קריטיות ובטכנולוגיות מתקדמות ודו-שימושיות, עקב חששות ביטחוניים וריגול. בהקשר זה, יש להעניק תשומת לב מיוחדת לחשיבות הגוברת שסין מייחסת לפיתוח כחלק בלתי נפרד מביטחונה הלאומי, שכן הפרעה לפיתוחה עלול להתפרש כפגיעה בביטחונה הלאומי.

המלצות מדיניות ראשוניות לישראל

היוזמות הגלובליות של סין הן ביטוי מרוכז לשאיפותיה של בייג'ינג לעצב מחדש את הסדר העולמי ולהציב את עצמה כמעצמה מובילה בעלת חזון אלטרנטיבי לעולם היחסים הבינלאומיים. הן מציעות שילוב של הזדמנויות כלכליות ותשתיות עם מסגרות רעיוניות בתחומי הפיתוח, הביטחון והתרבות, המאתגרות את הנורמות והמבנים הקיימים בהובלת המערב. עבור ישראל, בעלת ברית מרכזית של ארצות הברית, היוזמות הללו עלולות להציב אתגרים רב-גוניים המחייבים מדיניות זהירה, מושכלת ומתואמת:

- **מעקב ודיאלוג בנוגע להשפעה אזורית סינית:** על ישראל לערוך ניטור הדוק של פעילות סין במזרח התיכון, ובפרט מעורבותה בסוגיות ביטחוניות ופוליטיות רגישות לישראל. יש לשמור על ערוצי דיאלוג עם בייג'ינג להבהרת עמדות ישראל והגנה על אינטרסים ביטחוניים ואזוריים, תוך קיום התייעצויות קבועות ושייח קרוב עם שותפות רלוונטיות בנוגע להתפתחויות אזוריות.
- **גיוון הקשרים הכלכליים והדיפלומטיים של ישראל:** יש לערוך מאמץ לאומי לגיוון הקשרים הכלכליים של ישראל שיפחיתו את התלות בסין, בדגש על שווקים מתעוררים באסיה וביניהם הודו ווייטנאם. במקביל, על ישראל לחזק את החילופים עם מדינות באמריקה הלטינית ואפריקה, תוך למידה הדדית על אודות התמודדות עם הסביבה הגאופוליטית המשתנה.

• **תיאום הדוק ושקוף עם ארצות הברית, תוך מיקוד הקשרים עם סין וניהול**

סיכונים: יש לשמור על שיח אסטרטגי מתמיד עם הממשל האמריקאי לגבי מדיניות ישראל כלפי סין, תוך הבנת ה"קווים האדומים" של ארצות הברית ושיתוף פעולה בבלימת סיכונים ביטחוניים וטכנולוגיים. מנגד, חשוב לשמור על ערוצי דיאלוג פתוחים עם סין לצד מיקוד הקשרים הכלכליים בתחומים בעלי רגישות נמוכה ככל הניתן, תוך ניהול סיכונים קפדני בכל תחומי הממשק.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט